

11. јун 2026. године

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ ЗА УТВРЂИВАЊЕ СТОПЕ КОНТРАЦИКЛИЧНОГ ЗАШТИТНОГ СЛОЈА КАПИТАЛА ЗА РЕПУБЛИКУ СРБИЈУ

На основу члана 14. став 1. тачка 11) Закона о Народној банци Србије („Службени гласник РС”, бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015, 40/2015 – одлука УС, 44/2018 и 19/2025) и на основу тачке 436. Одлуке о адекватности капитала банке („Службени гласник РС”, бр. 103/2016, 103/2018, 88/2019, 67/2020, 98/2020, 137/2020, 59/2021, 67/2022, 137/2022, 48/2023, 110/2023, 102/2024, 41/2025, 70/2025, 101/2025 и 104/2025 – исправка, у даљем тексту: Одлука о адекватности капитала), Извршни одбор Народне банке Србије је на седници одржаној 11. јуна 2026. године одлучио да стопу контрацикличног заштитног слоја капитала (у даљем тексту: *ССуВ*) за Републику Србију задржи у висини 0,5%. Задржавањем стопе *ССуВ*-а Народна банка Србије јача финансијску стабилност, посебно у условима изражене глобалне неизвесности. Одржавањем контрацикличног заштитног слоја капитала ствара се додатни слој капитала, који се може ослободити у случају материјализације одређених ризика и на тај начин очувати отпорност банкарског сектора Републике Србије.

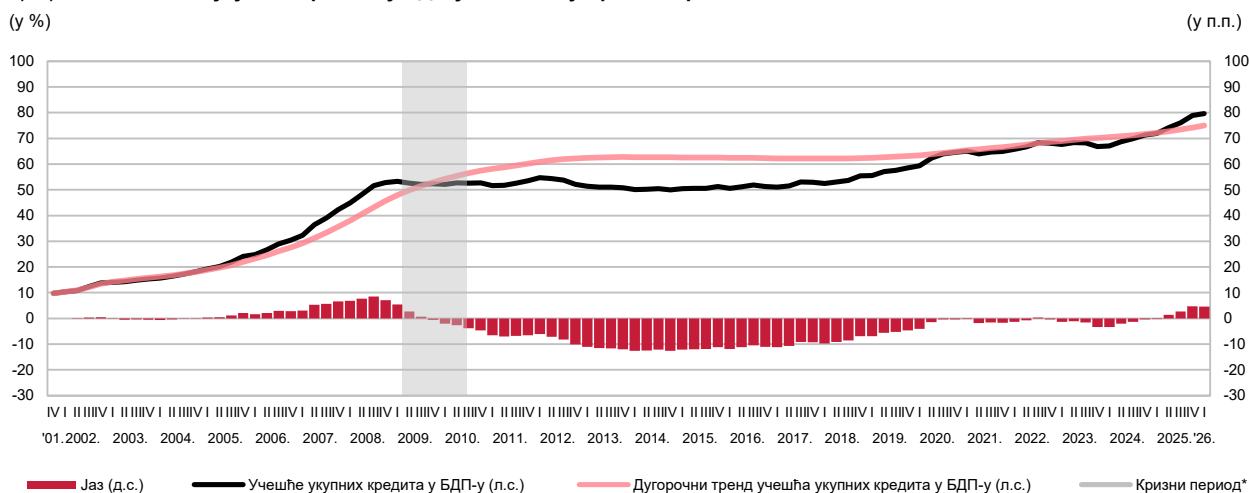
ССуВ представља додатни основни акцијски капитал који су банке у обавези да одржавају изнад прописаних регулаторних минимума у износу који је једнак производу њихове ризичне активе и специфичне стопе *ССуВ*-а. Применом овог инструмента утиче се на ублажавање цикличне димензије системског ризика, будући да се њиме током периода кредитног раста ствара додатни слој основног акцијског капитала, који може бити ослобођен ако се системски ризици материјализују.

Народна банка Србије утврђује на тромесечном нивоу стопу *ССуВ*-а за Републику Србију, узимајући у обзир вредност одступања учешћа укупних кредита у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда, важеће смернице и препоруке Европског одбора за системски ризик и остале показатеље које сматра релевантним за праћење цикличне димензије системског ризика. У складу с тачком 436. ст. 2. и 3. Одлуке о адекватности капитала, основ за обрачун референтног показатеља на основу кога се процењује висина стопе *ССуВ*-а представља одступање учешћа кредита у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда. Одређивање стопе *ССуВ*-а за Републику Србију усаглашено је с препоруком за утврђивање стопе *ССуВ*-а Европског одбора за системски ризик (*ESRB/2014/1*).

На Графикону 1 приказани су учешће кредитне активности недржавном сектору у бруто домаћем производу, дугорочни тренд и

оцењено одступање учешћа кредита у бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда (јаз). Након периода експанзивне кредитне активности од 2000. до 2008. године, крајем 2009. године јаз учешћа реалних кредита у реалном бруто домаћем производу био је у зони негативних вредности. Динамичан раст кредитне активности присутан од 2024. године утицао је на то да се учешће укупних кредита у бруто домаћем производу нађе изнад свог дугорочног тренда. Имајући то у виду, на седници Извршног одбора Народне банке Србије одржаној 11. децембра 2025. године утврђена је стопа контрацикличног заштитног слоја капитала за Републику Србију од 0,5%, која ће се примењивати од 15. децембра 2026. године. Према подацима за март 2026. године, оцењена вредност одступања учешћа реалних кредита у реалном бруто домаћем производу од свог дугорочног тренда износи 4,6 процентних поена. Вредност јаза је у првом тромесечју 2026. повећана за 4,8 процентних поена на међугодишњем нивоу, док је у односу на претходно тромесечје смањена за 0,2 процентна поена.

Графикон 1. Учешће укупних кредита у БДП-у и оцена дугорочног тренда



Извор: НБС.

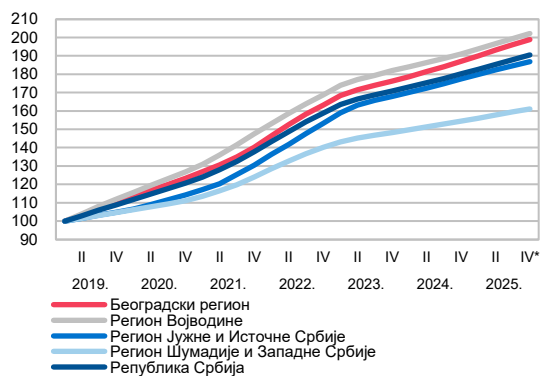
*На основу показатеља системског стреса.

Да би се одредила стопа ССуВ-а за Републику Србију, поред одступања учешћа кредита у бруто домаћем производу од дугорочног тренда, узети су у обзир и додатни опциони показатељи, у складу с тачком 436. став 4. Одлуке о адекватности капитала. Коришћени су опциони показатељи који се односе на тржиште непокретности, спољну неравнотежу и кретања у банкарском сектору.

Тржиште непокретности

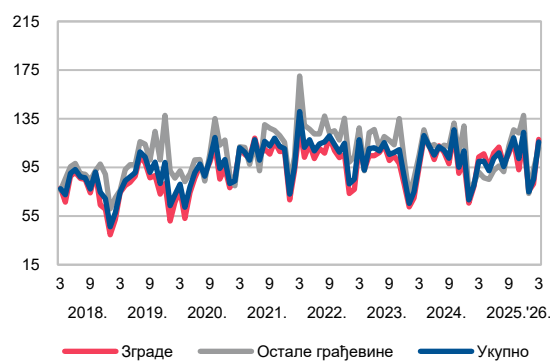
Према последњим доступним подацима Републичког геодетског завода (у даљем тексту: РГЗ), а на основу индекса цена станова (Графикон 2), у четвртом тромесечју 2025. бележи се наставак умереног међугодишњег раста цена станова. Међугодишња стопа раста цена станова у Републици Србији у четвртом тромесечју 2025. године износила је 5,7%.¹

Графикон 2. Индекс цена станова
(Т1 2019 = 100)



* Последњи доступни подаци.
Извор: Републички геодетски завод.

Графикон 3. Индекси броја издатих дозвола
новоградње
(индекс, 2025 = 100)



Извор: Републички завод за статистику.

Током првог тромесечја 2026. године забележено је повећање укупног броја издатих дозвола новоградње од 11,0% у односу на исто тромесечје прошле године.

LTV рацио, мерен односом вредности хипотекарних стамбених кредита за чије је обезбеђење хипотекован стан и процењене вредности тих станова, у првом тромесечју 2026. износио је 64,8% (63,8% у четвртом тромесечју 2025).²

Резултати априлске анкете Народне банке Србије о кредитној активности банака показују да су банке у првом тромесечју 2026. године благо поштриле стандарде по којима су одобравале кредите привреди, док су истовремено кредитни стандарди становништву ублажени, захваљујући пре свега ублажавању стандарда код динарских готовинских кредита и кредита за рефинансирање. У смеру ублажавања стандарда утицала је конкуренција у банкарском сектору, као и већа спремност банака за преузимање ризика, док су у супротном смеру деловали трошкови извора за кредите. Банке су оцениле да је у првом тромесечју 2026. године тражња привреде за кредитима смањена, на шта су утицале смањене потребе за финансирањем капиталних инвестиција, док је финансирање обртних средстава деловало у супротном смеру. Становништво је у првом тромесечју 2026. повећало тражњу за

¹ Републички геодетски завод – Извештај о индексу цена станова за четврто тромесечје 2025. (последњи доступан податак).

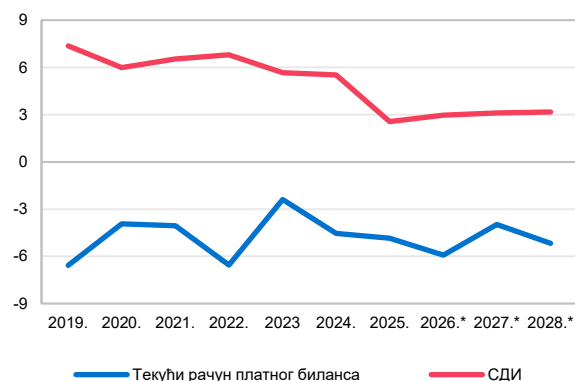
² Извор: База непокретности НБС.

кредитима, и то највише за динарским готовинским кредитима и кредитима за рефинансирање, а затим за потрошачким и девизно индексираним стамбеним кредитима. На раст тражње становништва за кредитима највише су утицали потребе за рефинансирањем, куповина трајних потрошних добара, као и куповина непокретности, уз раст зарада. Банке очекују даљи раст тражње и привреде и становништва за кредитима у другом тромесечју 2026. године.³

Показатељи спољне неравнотеже

Дефицит текућег рачуна платног биланса износио је 179 милиона евра (0,8% бруто домаћег производа) у првом тромесечју 2026. године, што је за чак 72% мање него у истом периоду прошле године. Имајући у виду раст светских цена енергената услед сукоба на Блиском истоку, повећану неизвесност у међународном окружењу, као и слабију екстерну тражњу, очекује се да ће учешће дефицита текућег рачуна у бруто домаћем производу у 2026. години износити око 6%, а да ће се затим у 2027. години смањити на око 4% бруто домаћег производа под утицајем већег извоза услуга услед одржавања специјализоване изложбе „Скок у будућност – Србија Експо 2027”.⁴

Графикон 4. Дефицит текућег рачуна платног биланса и стране директне инвестиције (у % БДП-а)



* Процена НБС, мај 2026.
Извор: НБС.

Прилив по основу страних директних инвестиција у првом тромесечју 2026. године износио је 369 млн евра, односно 1,7% бруто домаћег производа. Истовремено, нето прилив страних директних инвестиција износио је 192 млн евра. Прилив страних директних инвестиција готово се у потпуности односио на реинвестирану добит и власнички капитал, при чему су стране директне инвестиције задржале географску и пројектну распрострањеност. У наредном периоду очекује се задржавање високе географске и пројектне распрострањености страних директних инвестиција, као и да ће и даље највећи део прилива бити усмерен у извозно оријентисане секторе, при чему је процена да ће стране директне

³ Извештај о резултатима анкете о кредитној активности банака, прво тромесечје 2026.

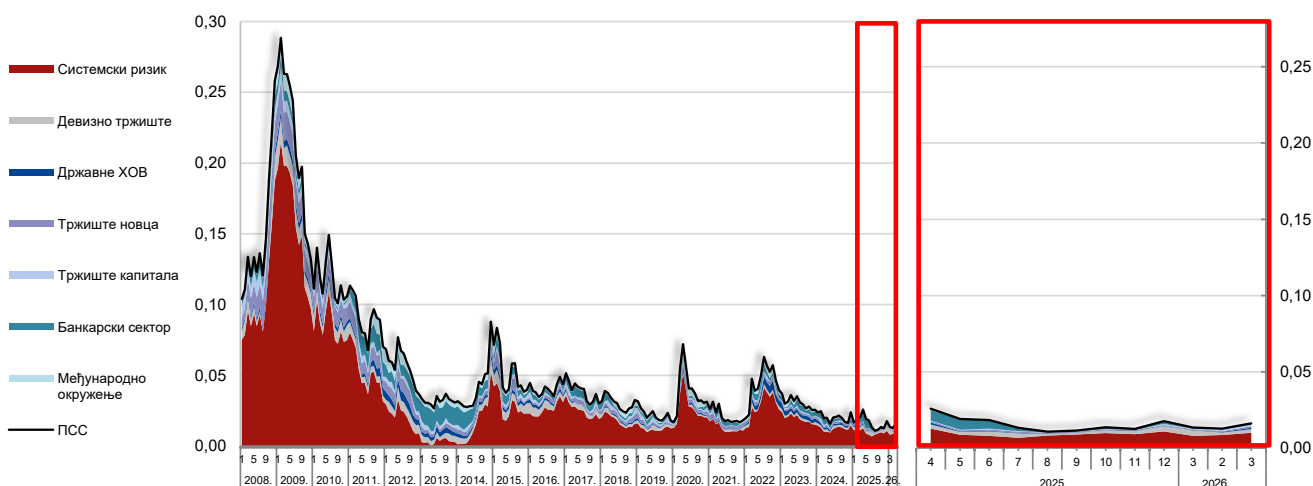
⁴ Извештај о инфлацији, мај 2026.

тримесечја, док је у односу на прво тримесечје 2025. смањено за 0,2 процентна поена. Смањење учешћа проблематичних кредита у укупним кредитима на рекордно ниски ниво указује на то да претходно заоштрени финансијски услови нису имали веће негативне последице на квалитет aktive банака и да су мере Народне банке Србије биле правовремене и адекватне.

Оцена системског ризика финансијског система Републике Србије

Показатељ системског стреса развијен је с циљем да се препознају периоди повишеног стреса и ниво системског ризика финансијског система Републике Србије. Обухвата низ показатеља који сагледавају величину финансијског стреса у шест најважнијих сегмената финансијског система Републике Србије: девизно тржиште, тржиште државних хартија од вредности, тржиште новца, тржиште капитала, банкарски сектор и међународно окружење.

Графикон 7. Кретање показатеља системског стреса и приказ доприноса најзначајнијих фактора ризика показатељу системског стреса



Извор: НБС.

На крају првог тримесечја 2026. године показатељ системског стреса забележио је нешто нижу вредност него на крају четвртог тримесечја 2025. године.

Крајем јануара 2026. године рејтинг агенција *Fitch Ratings* потврдила је позитивне изгледе Србије за добијање рејтинга инвестиционог ранга, уз задржавање кредитног рејтинга на нивоу *BB+*. Рејтинг агенција *Moody's* је крајем фебруара 2026. задржала кредитни рејтинг Србије на нивоу *Ba2*, уз стабилне изгледе. Средином марта 2026. године рејтинг агенција

Standard & Poor's објавила је периодичан извештај о кредитном рејтингу Републике Србије, који је на инвестиционом нивоу *BBB-* са стабилним изгледима од октобра 2024, први пут у историји наше земље. У извештају су истакнути повољни изгледи раста бруто домаћег производа у средњем року упркос геополитичким неизвесностима у међународном окружењу и повећању светске цене нафте, као и побољшана екстерна и фискална позиција и изграђене резерве које пружају снажну заштиту од потенцијалних шокова.

Народна банка Србије наставља да делује опрезно и да благовремено доноси одлуке ради очувања и јачања стабилности финансијског система. Побољшање домаћег макроекономског окружења остварено у претходном периоду, као и континуирано унапређење регулаторног оквира за банке, утицали су на то да банкарски сектор Републике Србије остане стабилан, добро капитализован и високо ликвидан. Последњи резултати макропруденцијалних стрес-тестова солвентности и ликвидности такође потврђују стабилност банкарског система.